

تیترونویسی در وب

دکتر مجید رضاییان

www.ketab.ir

رضاییان، مجید، ۱۳۴۰ -	سرشناسه:
تیترونویسی در وب؛ مجید رضاییان.	عنوان و نام پدیدآور:
تهران: ثانیه، ۱۳۹۴.	مشخصات نشر:
۱۲۰ ص.	مشخصات ظاهری:
۹۷۸-۶۰۰-۷۲۵۹-۱۸-۴	شابک:
فیفا	وضعیت فهرست نویسی:
واژه نامه.	یادداشت:
کتابنامه.	یادداشت:
روزنامه نگاری الکترونیکی	موضوع:
روزنامه نگاری -- نویسندگی	موضوع:
نشر وبی	موضوع:
PN۴۷۸۴/۸۵۶ ۱۳۹۴	رده بندی کنگره:
۰۷۰/۳	رده بندی دیویی:
۴۰۱۰۱۴	شماره کتابشناسی ملی:

تیترونویسی در وب

دکتر مجید رضاییان

طراح جلد	محمود سلطان آبادی
چاپ اول	پاییز ۱۳۹۴
تعداد	۱۰۰۰ نسخه
لیتوگرافی	باختر
چاپ و صحافی	نقشینه

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۵۹-۱۸-۴

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

تهران، سعادت آباد، خیابان علامه جنوبی، خیابان ۲۶ شرقی، پلاک ۲۰، واحد ۴

تلفن: ۰۹۱۲۳۰۹۵۴۵۱

www.saniehpress.ir

قیمت: ۸۰۰۰ تومان

فهرست

۱۱	مقدمه
۱۵	۱. مبانی شکل‌گیری تیتیر در وب
۱۵	ما و وب معنایی؛ مجاز یا واقعیت؟
۱۷	جایگاه این سه عنصر در وب‌نویسی: متن، گرامتن و زمینه
۲۰	بینامتن-بینارسانه؛ بیناتیتیر چیست؟
۲۵	۲. عوامل تأثیرگذار بر تیتیر وب
۲۵	تیتیر در وب؛ تابع متن است یا تابع حاشیه؟
۲۷	تیتیر در وب؛ نشانه‌شناسی بر معناشناسی غلبه دارد؟
	تیتیرهای تأثیرگذار از دید مخاطبان:
۳۰	خلاصه یک پژوهش بین‌المللی دانشگاهی
۳۵	۳. کارکردهای متفاوت تیتیرهای چاپی و اینترنتی
۳۶	کارکردهای هشت‌گانه تیتیرهای چاپی
۳۸	کارکردهای یازده‌گانه تیتیرهای اینترنتی
۴۲	تحول تیتیرها در وب ۱ و وب ۲
۴۷	۴. ویژگی‌های تیتیر در وب‌نگاری چیست؟
۴۷	عناصر ساختاری چهارگانه تیتیر در وب
۴۸	ویژگی‌های نه‌گانه تیتیرنویسی در وب

۵۵	۵. تکنیک‌های تیترونیسی در وب
۵۵	- تکنیک کلی‌گرایی
۵۶	- تکنیک کمی‌گرایی
۵۷	- تکنیک تصویرگرایی
۵۸	- تکنیک حاشیه‌گرایی
۵۸	- تکنیک عادی‌سازی
۵۹	- تکنیک برجسته‌سازی
۶۰	- تکنیک هشدار
۶۰	- تکنیک تشبیه‌محور
۶۱	- تکنیک پرسشی
۶۳	توصیه‌های تیترونیسان حرفه‌ای در وب
۶۳	الف. ۱۰ پرسش کلیدی مت تامسون، سردبیر وب
۶۷	ب. نکته‌های کلیدی برایان کاسل، طراح وب
۷۱	۶. تیتز در دو سبک وب‌نگاری خبری
۷۱	تیتز در سبک بلوک‌نویسی رویتزر
۷۳	تیتز در سبک الماس خبری
۷۷	۷. تیتز تحلیلی در وب؛ مبانی، اصول و انواع
۷۷	پوش ده ساله تیتز تحلیلی
۷۹	مبانی سه‌گانه تیتز تحلیلی
۸۰	وجوه تفاوت تیتز خبری و تیتز تحلیلی در وب
۸۲	اصول هفت‌گانه ادبیات تیتز تحلیلی در وب
۸۴	انواع تیتز مدرن یا تحلیلی در رسانه‌های چاپی و آنلاین
۸۶	مکمل‌های ارتباط‌گر در تیتز
۸۹	۸. تیترونیسی در وب: از شبکه‌های اجتماعی تا آینده
۸۹	تیترونیسی در شبکه‌های اجتماعی یا وب ۲
۹۱	ظهور پدیده «تیتز-لید» در شبکه‌های اجتماعی موبایلی
۹۱	چشم‌انداز تیترونیسی در وب آینده
۹۲	در آینده نرم‌افزار به جای شما تیتز می‌زند

۹۷	پیوست: صفحه اول وبسایت‌های خبری
۱۰۷	منابع
۱۱۱	واژه‌نامه
۱۱۷	نمایه

www.ketab.ir

مقدمه

رسانه، رسانه است. مطبوعات، رادیو، تلویزیون و وب، تفاوتی نمی‌کند. آیا این دیدگاه درستی است؟ چالش‌های آن چیست؟ چرا از هنگامی که وب آمده است - چه وب ۱ و چه وب ۲ - ما ژورنالیست‌های حرفه‌ای، هم در عرصه تجربی و هم در عرصه آکادمیک، نمی‌توانیم از تأثیر وب بر ژورنالیسم و در این میان، فرم تیترونیسی چشم‌پوشیم؟

شما خود را جای یک ژورنالیست حرفه‌ای بگذارید و سوژه‌ای را هدف بگیرید: حالا یک تیتربزنید. موضوع آن هم فرق نمی‌کند. چالش از آن‌جا شروع می‌شود که وقتی می‌خواهید در وب تیتربزنید، ناخواسته از «اصول حرفه‌ای ژورنالیسم»، فاصله می‌گیرید. شاید دلیل آن این باشد که در فضای وب، مخاطبان وارد اتاق خبر و یا تحریریه شده‌اند. به جای شما نه تنها متون ژورنالیستی را تکمیل می‌کنند که گاه تیتربزنند (ن.ک. به: کاستلز، ۱۳۸۰) و شما به عنوان یک روزنامه نگار و تیترونیس یا سردبیر، آیا می‌توانید تحت تأثیر قرار نگیرید؟ هرگز! اما این سکه روی دیگری هم دارد: ژورنالیست حرفه‌ای، بی‌تردید سردبیر و تیترونیس حرفه‌ای است. به همین دلیل، هرگز نمی‌تواند اصول حرفه‌ای تیترونیسی را در هنگام وب‌نگاری نیز نادیده بگیرد، هرچند فشار مخاطبان

در قالبی انبوه بر روی کار او تأثیر بگذارد، اما نمی‌تواند تغییر دهد. این همان «راز نیمه‌پنهان» ژورنالیسم حرفه‌ای است که با همه تحقیق‌ها و پژوهش‌هایی که از سوی مراکز پژوهشی و دانشگاه‌های معتبر بین‌المللی در دپارتمان‌های ژورنالیسم، رسانه و ارتباطات صورت گرفته، پژوهشی وجود ندارد که منکر تأثیر اصول حرفه‌ای ژورنالیسم - در فضای وب - باشد. همه این پژوهش‌ها به نوعی از پژوهش‌های محافظه‌کارانه تا پژوهش‌های رادیکال و آوانگارد، پای‌بندی به صحت و سقم، بی‌طرفی، وفاداری تیتیر به متن، تابع بودن تیتیر به نشانه‌شناسی و معناشناسی و تأثیرپذیرفتن آن از سطح زبان‌شناسی تا سطح ادبیات رانه تنها منکر نشده‌اند، بلکه به نوعی پذیرفته و بر آن تأکید کرده‌اند (ن.ک. به: رضاییان، ۱۳۹۲). افزون‌بر آن، حتی اگر بپذیریم با آمدن وب ۳ - در سال ۲۰۲۰ میلادی - نسخه‌های چاپی مطبوعات تا ۲۰۲۵ میلادی به حداقل و یا حتی صفر می‌رسد، اصول ژورنالیسم حرفه‌ای با همه پویش تکاملی خویش، در شکلی تازه، یگانه عامل اطمینان‌بخش برای مخاطبان خواهد بود. چنان‌چه ورود تکنولوژی و وب هوشمند در پزشکی، همین چالش را ایجاد کرده است که آیا روزی فرا نخواهد رسید که بیمار، بی‌نیاز از مراجعه به متخصص و پزشک شود؟ پاسخ این چالش نیز در پژوهش‌ها و تحلیل‌های متفاوت در این جمله خلاصه می‌شود: «بیمار، در جهان وب هوشمند آینده، همچنان پزشک را مورد اعتماد خود قلمداد خواهد کرد؛ نه صرفاً تکنولوژی پزشکی را.»

از این رو، در این کتاب کوشیده‌ایم تا برای فهم بهتر موضوع «تیترونویسی در وب» ابتدا شما را با مبانی شکل‌گیری تیتیر آشنا کنیم و ببینیم، چه نسبتی میان «ما، جهان و وب معنایی» وجود دارد و وب‌نویسی چگونه به سه عنصر «متن»، فرامتن و زمینه» وابسته است؟ در این میان، اگر معتقد به مفهوم «بینامتن» هستیم، آیا می‌توان از تراکنش و دیالکتیک تیتیرهای میهمان با تیتیر رسانه‌های میزبان، به ابداع مفهوم تازه‌ای تحت عنوان «بیناتیتیر» دست یافت؟

در ادامه، سراغ «عوامل تأثیرگذار بر تیتیر وب» رفته‌ایم. تلاش برای پاسخ به

این پرسش که؛ تیتَر در وب چه اندازه تابع متن است و چه اندازه تابع حاشیه؟ و نیز، تیتَر در وب از نشانه‌شناسی بیش‌تر تأثیر می‌پذیرد یا معناشناسی؟ با درک این مفاهیم مبانی، سراغ مباحث «کاربردی و تجربی» رفته‌ایم: کارکردهای هشت‌گانه تیتَرهای چاپی در مقایسه با کارکردهای یازده‌گانه تیتَرهای اینترنتی و تحولی که تیتَرها در رسانه‌های آنلاین طی خواهند کرد.

عناصر ساختاری چهارگانه تیتَر وب، پیش‌درآمدی بر ویژگی‌های نه‌گانه تیتَرنویسی در وب، قلمداد شده است و در ادامه نقش تأثیرگذار موتورهای جست‌وجو و الزام‌بازیبی تیتَرها - به‌عنوان یک اصل جدی تأثیرگذار برای تیتَرنویسان وب - را بررسی کرده‌ایم. «تکنیک‌های نه‌گانه تیتَرنویسی» در وب فصل دیگر این اثر را شامل می‌شود که مانند فصل‌های پیشین با نمونه‌ها و مثال‌های تیتَری، همراه شده است. اما برای روشن‌ترشدن موضوع، سراغ توصیه‌های تیتَرنویسان حرفه‌ای در وب - چون مت تامسون، سردبیر وب‌سایت ان‌پی‌آر بوستون در قالب توصیه‌های ده‌گانه او و راهکارهای برایان کاسل، گرافیکست، طراح وب و ژورنالیست از کالج کلمبیا در شیکاگو و هشت سردبیر و استاد دانشگاه دیگر در وب - به‌همراه ارجاع مقالات‌شان - رفته‌ایم. در این میان، با رجوع چندین‌باره نویسنده، به تیتَرها و اثر جدی سردبیر، پژوهشگر و استاد مسلم ژورنالیسم آنلاین در ایران، دکتر یونس شکرخواه در جام‌جم آنلاین و هم‌شهری آنلاین بر غنای، این اثر افزوده‌ایم که در مقایسه با آثار پیش‌گفته، اگر بیش‌تر نباشد؛ کم‌تر نبوده و نیست.

بدیهی است نباید، تیتَرنویسی در دو سبک «وب‌نگاری خبری» یعنی؛ بلوک‌نویسی رویت‌رز و سبک الماس خبری، از قلم می‌افتاد. در ادامه پس از بررسی وجوه تشابه و تفاوت تیتَر خبری با تیتَر تحلیلی در وب، مبانی، اصول و انواع آن را مطالعه کرده و در فصل آخر، به «تیتَرنویسی یا عنوان‌نویسی در شبکه‌های اجتماعی یا وب ۲» پرداخته‌ایم. سپس، چشم‌انداز تیتَرنویسی در آینده را با الهام از پژوهش دانشگاه‌های آلمان - اولم، لایپزیک و کوبلنز - تحت عنوان

«پیشنهاد الگوریتم تیترباب»، مطرح کرده‌ایم. با این نگاه که: «در آینده نرم‌افزار به جای ششما تیترباب می‌زند». در ترجمه مقاله این فصل از کتاب، همسر، سرکار خانم عالیہ رضاییان، کمک قابل اعتنائی کردند و در گام بعد، دکتر سیدوحید عقیلی، از استادان گرانقدر علوم ارتباطات، ویراستاری نهایی آن را برعهده گرفتند که از ایشان نیز سپاس گزارم.

امید است این پژوهش که از سوی انتشارات پرتلاش ثانیہ و با مدیریت برادر ارجمندم جناب آقای دکتر احمد توکلی - استاد دانشگاه و ژورنالیست با سابقه - منتشر می‌شود، گامی هرچند ناچیز و اندک، در این زمینه برداشته باشد.

مجید رضاییان

شهریورماه ۱۳۹۴